

Porin kaupungin rakennusvalvonta
rakennusvalvonta@pori.fi
tommi.jarvinen@pori.fi

Viite Lausuntopyyntö 3.9.2024

Aihe Pori, rakennuslupahakemus saunan rakentamiseksi Kirjurinluotoon

Satakunnan Museolta on pyydetty lausuntoa koskien Kirjurinluotoon kaavailun ympärivuotiseen käyttöön tarkoitetun saunarakennuksen rakennuslupaa.

Saunan rakennuspaikka sijoittuu sekä valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY2009) *Kokemäenjoen luodot*, että valtakunnallisesti merkittävälle maisema-alueelle *Kokemäenjokilaakson kulttuurimaisemat*. Lisäksi alue on keskeinen osa Porin kansallista kaupunkipuistoa. Joen toisella rannalla oleva Kivi-Porin alue on myös valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö. Alue, jonne uutta saunaa suunnitellaan sekä hankkeen vaikutusalue on poikkeuksellisen arvokasta ympäristöä. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt ja valtakunnallisesti merkittävät maisema-alueet on osoitettu Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 (tullut voimaan 1.7.2019). Näitä arvoalueita koskee vaihemaakuntakaavassa 2 yhteinen suunnittelumääräys: *Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon alueen kokonaisuus, erityispiirteet ja ominaisluonne siten, että edistetään niihin liittyvien arvojen säilymistä ja kehittämistä mukaan lukien avoimet viljelyalueet. Kaikista aluetta tai kohdetta koskevista suunnitelmista ja hankkeista, jotka oleellisesti muuttavat vallitsevia olosuhteita, tulee museoviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen. Kohteen ja siihen olennaisesti kuuluvan lähiympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kohteen kulttuuri-, maisema-, luonto- ja ympäristöarvot sekä huolehdittava, ettei toimenpiteillä ja hankkeilla vaaranneta tai heikennetä edellä mainittujen arvojen säilymistä.*

Kirjurinluoto ja vastapäinen Kivi-Porin alue kuuluvat Porin kansalliseen kaupunkipuistoon, jonka ympäristöministeriö on 6.5.2002 perustanut alueen erityisten arvojen vaalimiseksi. Ympäristöministeriö on hyväksynyt Porin kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelman 5.11.2008.

Alueella on voimassa asemakaava vuodelta 2017, jossa alue on osoitettu uimaranta-alueeksi merkinnällä VV-2: *Uimaranta-alue. Uimaranta-alueen*

toteutuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota sen asemaan Porin kansallisen kaupunkipuiston rantamaisemassa. Uimaranta-alueelle voidaan puistosuunnitelmassa osoittaa pääkäyttötarkoitusta palvelevaa kevyttä rakentamista. Kaavassa on rakennuspaikalle osoitettu pyöreä rakennusala, johon on rakennusoikeutta 150 m² yksikerroksiselle rakennukselle.

Kirjurinluodon saunarakennuksesta järjestettiin laatu- ja konseptikilpailu vuonna 2023. Satakunnan Museon rakennustutkija osallistui suunnittelukilpailun arviointiryhmään. Laatu- ja konseptikilpailun arviointiryhmä esitti kaupunginhallitukselle, että arkkitehtitoimisto NOAN Oy:n laatima kilpailuehdotus julistetaan kilpailun voittajaksi.

Tämän jälkeen Satakunnan Museon rakennustutkija on osallistunut 12.8.2024 neuvotteluun koskien poikkeamista asemakaavassa osoitetusta rakennusala-alueesta. Suunnitelmissa esitetty rakennuksen pinta-ala on kaavan salliman 150 k-m² kokoinen. Suunnitelmien mukaan rakennuksen lämpimästä pinta-alasta yhteensä 25 m² sijoittuu kaavassa osoitetun pyöreän rakennusalan ulkopuolelle. Rakennuksen kokonaisalasta (lämmin sisätila + katokset + tekninen tila) 85 m² sijoittuu pyöreän rakennusalan ulkopuolelle. Satakunnan Museo näki poikkeamisen esitetyllä tavalla mahdolliseksi, mikäli suunnittelussa edetään kilpailutyön mukaisesti.

Satakunnan Museon kannanotto

Museon edustaja on jo laatu- ja konseptikilpailun yhteydessä todennut, että Arkkitehtitoimisto NOAN Oy:n laatimat suunnitelmat ovat laadukkaat ja suunnittelussa on kiinnitetty huomiota, miten rakennus sopii etenkin joen ja Porin Etelärannan suunnasta avautuvaan arvokkaaseen ja erittäin keskeiseen miljööseen. Uudisrakennuksen suunnittelussa on myös huomioitu laadukkaasti myös Kirjurinluodon jo olemassa rakennuskanta, kuten 1910-luvulla valmistunut paviljonkirakennus.

Museo näkee suunnitelmissa esitetyn rakennuksen luoteissivun visuaalisen ilmeen ongelmalliseksi. Tämän seikan museo on tuonut esille jo laatu- ja konseptikilpailun yhteydessä. Lisäksi museo on jo aikaisemmin tuonut esille, että valtakunnalliset arvot sekä näkymät tulee ottaa huomioon myös Kirjurinluodon suunnasta kohti jokea ja Etelärantaa avautuvassa näkymässä. Eteläranta on myös valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö ja joki valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta. Tähän peilaten muilta osin erittäin laadukkaissa suunnitelmissa on osoittautunut ongelmaksi saunan ja pukeutumistilan sekä teknisen tilan käsittävän

osuuden sovittaminen kokonaisuuteen siten, että Kirjurinluodossa vilkkaille kulkureiteille hyvinkin näkyvä luoteissivu ei jäisi arkkitehtonisesti toissijaiseen asemaan. Suunnitelmissa tämä luoteissivu on nyt kuitenkin varastomainen ja monotoninen, selkeästi sekundäärinen verrattuna rakennuksen muihin sivuihin. Toisaalta museo ymmärtää, että tilan käyttötarkoitus rajaa vaihtoehtoja esimerkiksi aukotuksen suhteen. Suunnitelmissa sivua on pyritty elävöittämään yhdellä pystyjaollisella ikkunalla. Museo kuitenkin näkee, että luoteissivun ilmettä tulee vielä kehittää ja laadukkaalla suunnittelulla tähän on löydettävissä vaihtoehtoja joko jäsentämällä nykyistä julkisivua tai tutkimalla kevyempänä ratkaisuna esimerkiksi viherseinän soveltuvuutta. Suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota siihen, että arkkitehtonisten ratkaisujen sekä yksityiskohtien tulee olla viimeistelyjä myös Etelärantaa ja jokea kohti avautuvassa näkymässä.

Rakennusluvan yhteydessä toimitetut suunnitelmat sekä muut liitteet vastaavat pääpiirteissään kilpailutyötä, mutta edelleen tarkentuneena. Poikkeuksena kilpailutyöhön on lupasuunnitelmissa ulkoverhoukseksi esitetty paneelia. Kilpailusuunnitelmissa verhoukseksi oli mainittu kooltaan vaihteleva rimoitus. Ulkoverhoukseksi esitetyn paneelin visuaalinen ilme ja materiaali (puu) ei nyt käy ilmi lupapiirustuksista ja selkeyden vuoksi tätä on syytä tarkentaa. Satakunnan Museolla ei ole muilta osin huomautettavaa suunnitelmissa esitetyistä rakennuksiin sekä terasseihin esitetyistä rakennusmateriaaleista.

Satakunnan Museo näkee, että rakennuspaikan viimeistelyssä tulee kiinnittää huomiota siihen, miten kokonaisuus istuu mahdollisimman luontevaksi osaksi arvokasta miljööä. Lupapiirustuksissa rakennuksen rannan puolelle sekä sivuille on pengerrykseen osoitettu paljasta rantakivikkoa. Täysin paljas rantakivikko saattaa ainoastaan korostaa rantaviivan ja rakennuspaikan muutosta. Havainnekuivissa kivikko on esitetty luonnollisempana, käsittäen myös kasvillisuutta. Tämä edesauttaa rakennuksen sijoittumista Kirjurinluodon rantamaisemaan. Myös paikalla aikaisemmin olleen kioskirakennuksen maisemallista vaikutusta oli pehmennetty kasvillisuudella. Museo huomauttaa, että arvoiltaan näin moninaisessa ympäristössä pelkkä helppohoitoisuus ei ole riittävä peruste kasvillisuuden karsimiseen.

Satakunnan Museolla ei ole oman toimialansa puitteissa muuta huomautettavaa saunarakennuksen suunnitelmista.

Koska hankkeella on vaikutusta sekä valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön että valtakunnallisesti merkittävään maisema-alueeseen,

Satakunnan Museo toivoo saavansa aikanaan myös saunaan liittyvän altaan / uimapaikan suunnitelmat lausuttavaksi.

Satakunnan Museo

Museonjohtaja (sij.) Akuliina Aartolahti

Tutkija Olli Joukio

Tiedoksi

Porin kaupunki/Vuokko Kemppi-Vienola, Varsinais-Suomen ELY-keskus/kirjaamo,
Päivi Valkama, Kirsti Virkki
Museovirasto/kirjaamo

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti Porin kaupungin asianhallintajärjestelmässä